

Socialdemokraterna inför valet

Som läget ter sig i skrivande stund borde de tre borgerliga partierna kunna se fram mot valet med tillförsikt, trots den allmänna oredan i partipolitiken. Visserligen har Olof Palme under trycket av olycksbådande opinionsmätningar begått en omvändelse under galgen – en helomvändning i kärnkraftsfrågan. Katastroftillbudet i Harrisburg kom som på beställning. När allt kom omkring blev dock skadorna bara ekonomiska. Den utanför reaktorn spridda radioaktiva strålningen låg på en lungröntgens nivå. Icke förty utbröt en sådan panik i massmedia att hr Palme kunde göra ett snabbt fotombyte.

Det var tur för honom. I en stämning av hysteri inför kärnkraften hade hans parti stått sig slätt i valet. Men utifrån sett är dess läge ändå inte bra: Trots oöverträffad partidisciplin är det inte alldeles lätt att få kommandot: parti – helt om marsch! att tränga igenom utan knot, åtminstone från det i kön marscherande fotfolket. Värst är att partiets oppositionspolitik i det hela framstår som förfelad. Socialdemokratins olika alternativ har inom kort visat sig vara antingen helt galna eller alltför sent komna. Galna, därför att SAP likt på sin tid bourbonerna "intet lärt och intet glömt"; alltför sena, därför att partiet fått uppleva bekymret av att stå utanför statsapparaten informationscentra.

Allting skulle alltså vara ganska bra ur de tre borgerliga partiernas synpunkt, vare sig man ser på läget gemensamt eller, som naturligen sker inför ett val, utifrån egna partiintressen. Visserligen får de borgerliga inte räkna med någon promenadseger – det får man aldrig i våra dagars parlamentariska liv

med dess tendens att separera rösterna i två 50 procents block. Men ett betryggande övertag borde man ändå ha.

På den punkten bör det höjas ett varnande finger. Det finns nämligen en intern faktor hos socialdemokratien, som lätt glöms bort men som kan få en avgörande betydelse i valet, nämligen starka organisationer i folkrörelseform som tillsammans med SAP-LO-komplexet bildar en funktionell enhet – den socialdemokratiska maktapparaten. Dess styrka har växt oavslutligt under 1960- och 1970-talen. Från nederlagsvalet 1976 och till nu har socialdemokraterna gjort utomordentliga ansträngningar att ytterligare bygga ut den. Man hoppas att trots allt kunna vinna valet på en ångvältstaktik.

Förhoppningarna är inte ogrundade. Det visar en blick på expansionen inom maktapparaten. Karakteristiskt för denna expansion är inte sensationella framryckningar på enstaka områden utan det jämna säkra avancemanget för snart sagt varje enskild organisation. Bakgrunden till denna utveckling är det allt rikare flödet av anslag från det allmänna – stat, landsting och kommun – till de socialdemokratiska sk folkrörelserna. Förlusten av regeringsmakten har ingalunda betytt att dessa anslag minskat. Tvärtom förefaller det som om socialdemokraterna gjort en extra ansträngning under tiden i opposition för att bygga ut den fasta plattform, som maktapparaten representerar.

Vad betyder det tex för deras ur valpolitisk synpunkt viktigaste "folkrörelse" – Pensionärernas Riksorganisation – att landstingets anslag till dess lokalavdelningar växt från 1,7 mkr 1973 till 3,8 mkr 1978. Eller att

numera 98 000 av PRO:s medlemmar deltagar i ABF-studiecirklar och 127 000 i fritidsverksamheten. För att riktigt runda av verksamheten har Folksam nu särskilda kollektivförsäkringar för medlemmar i PRO.

Från 1977 började PRO en ny verksamhet, som kan komma att få stor politisk betydelse. Genom centralt dirigerade lokala initiativ krävdes och beviljades i regel tillsättande av "pensionärsråd" i kommunerna. En pågår en intensiv kamp om hur dessa råd skall vara sammansatta. Skall de ha socialdemokratisk majoritet – PRO:s minibud – eller skall de vara s-monopol helt och hållet. Tanken är ju att på sikt skall all, säger och skriver all verksamhet här i landet till pensionärernas fromma vara s-märkt och höra hemma under PRO. Organisationen skall sedan få offentligt ställning som det korporativa organ, som i den kommande socialkorporativa staten för pensionärernas talan och förvaltar deras intressen.

Det andra trumfkortet i folkrörelseform är ABF. Genom tekniken att kollektivansluta hela organisationer till ABF – som inte kan ha enskilda medlemmar – har man som bekant uppnått att otaliga människor är medlemmar i ABF flera gånger om. Är man LO-medlem (och alltså i regel tvångsansluten till SAP), bor i HSB-hus (och alltså tvångsansluten till Hyresgästernas riksförbund), medlem i de handikappades riksorganisation och med i Konsum är man medlem sex gånger om i ABF och betalar genom sina organisationer avgift 6 gånger. Resultatet ifråga om samlat medlemsantal är också formidabelt. ABF var 1976 Sveriges största organisation med 5,7 miljoner medlemmar. År 1978 hade

medlemsantalet med ovan beskrivna konstgrepp stigit till 6,7 miljoner. Snart kommer ABF ha fler medlemmar än hela svenska folket.

En mer upplysande siffra är antalet cirkeldeltagare, som 1977/78 redovisas till 1 063 911. Det säger också åtskilligt om organisationens styrka att dess samlade inkomster 1977/78 på riksplanet var 283 milj kr, varav i anslag från landsting och kommuner 145,8 milj kr.

Ingen skall heller tro att ABF bedriver något slags opartisk bildningsverksamhet. Tvärtom, ABF är socialdemokratin mest effektiva propagandaapparat, som drivs med ytterlig hänsynslöshet i indoktrineringssyfte. Närhelst medlemmar i KF, Folksam, Hyresgästernas Riksförbund, PRO och de andra i den socialdemokratiska folkrörelsefamiljen samlas till någon av de lokala träffar på Folkets Hus, som ständigt organiseras landet runt, finns ABF med och spelar en ledande roll.

Hotet från detta märkliga maskineri måste tagas på allvar. Dess farlighet ligger särskilt i att så många godtrogna människor låter lura sig av de idealistiska paroller som omger folkrörelsefamiljen. Sant är att dessa "rörelser" till vardags gör mycken nytta i samhället. Ursprungligen var de också uttryck för humanitär och social idealitet. Men deras idealistiska syfte har numera alltmer fått träda tillbaka för maktfunktionen. Och i valtider är deras uppgift en och densamma – röstfiske. Då gäller helt och fullt parollen, för att travestera August Blanche: "Alla präster klär om sig till rövare."